

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az állatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesöljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:

Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felcélzó szerkesztő:

BILKEI FERENC.

Megjelenik minden kedden, esütőnapon és szombaton.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**

Egyes számok kaphatók: a dohányüzésében.

Diszes trifolium.

(Folytatás.)

A szocializmus, a zsidók, a gazdasági liberalizmus.

A középkori ghettkba száműzte a zsidókat, mert nem tudott különbséget tenni uzsora és uzsorás között, mert a középkor csak élő elveket ismert jobban épügy mint a roszban, s azért az elvvel együtt, de az elv miatt az elvnek egyedüli hordozóit is sújtotta. A modern fejlődési elmélet megfosztotta az elveket jelentőségüktől, az okokat egyszerű okozatokká degradálta és a társadalom kialakításában nem ismer más tényezőket, mint az állapotban is föltalálható „önzést és az önzéssel szemben álló önzést.“ (hogy Pikler szavaival éljek Böcs. F. 1900); a kereszténység is csak „főnem teoriák“ rendszere, gyakorlati haszon nélkül. De az élet meghazudtolja ezt az elméletet, és igazat ad a régi fölfogásnak, hogy az egyes ember — épügy mint az összember — olyan, a milyenek az elvei. Tehát ne csodálkozzunk a ghettn, a középkor a zsidóval a zsidó anyagias szellemet akarta korlátok közé szorítani.

Az idők változtak. A francia forradalom nem maradt politikai téren, hanem átcsapott a gazdasági tére is, és itt olyan átalakulásokat vont maga után, a melyek sokkal nagyobb horderejűek, mint a forradalom politikai vívmányai. Az új iránynak itt is a szabadság gondolata adta az első lökést, de ennek forradalmi jellege nem ab-

ban van, hogy szabadságot követelt a gazdasági élet számára, hanem abban, hogy *korlátlan szabadságot*. A kellő erkölcsi korlátok közé zárt szabadság csak előnyére vált volna a gazdasági életnek, de szabadossággá fajulva arra csak lázt hozhatott. A régi kötött gazdasági rendszernek bizonyára voltak hibái, és javításra szorult de nem az alapelvben, a fundamentuma egészséges volt mert változhatatlan, erkölcsi elveken nyugodott. A középkori nemzetgazdászok abból a keresztény elvből indultak ki, hogy a gazdagság, a vagyon nem cél, hanem csak eszköz az örök üdvösség elérésére, ennélfogva az embert a vagyon szerzésében és annak használatában a józan ész és a hit világánál megismert erkölcsi normák kötelezik.

Az új nemzetgazdaságtan, mely Schmith Ádám nevéhez fűződik teljesen szakított ezzel a régi elvvel. A „nemzetek gazdagságáról“ írt munkájában vagyonnak és jólétnak forrását kutatja, s ezt a munkában találja. Minél több munkát végez egy nép, annál nagyobb jólétre tesz szert, hogy tehát egy népet gazdaggá tegyünk, csak munka kedvét kell fokoznunk. Erre pedig legalkalmasabb módnak találja az önzés fölszabadítását. Szabadítsuk föl — ugy mond — az önzést minden kötelék alól, s majd meglátjuk, hogy minő csodákat fog művelni. Tanítványai az elv alapján tovább fejlesztették elméletét, és megalkotói tettek a klasszikus liberalis nemzetgazda-

ságtannak, melynek kvint esszenciája a hirdett *laissez faire* sib. mondatába van foglalva.

Több mint 100 éve ez a rendszer uralkodik a világ gazdasági politikája fölött . . . Alap elve — ha nem is mondja ki nyíltan, de belőle világosan következik — hogy a gazdaság cél, megszerzésére minden szabad. Ez az antik pogány római nemzetgazdaságnak reneszansza s *együttal a zsidó materialista fölfogásnak is gyökere.*

Igaz van annak a felolvasónak, ki a mi nap tartott zsidó vallási gyűlésen azt állította hogy a kath. egyházot elszakadt felekezetek mind közeledtek a zsidó fölfogáshoz: ha nem is subjektív fölfogásunkban — hisz ismeretes, hogy Luther a zsidók látára még jobban dühöngött mint ha barátot látott — rendszerük azonban tényleg az elzsidósodáshoz vezetett. A protestantizmus képviseli a vallási liberalizmust, innát a tények vas logikája vezette el Európát a politikai és gazdasági liberalizmushoz.

Az államok iparkodtak az új elméletnek érvényt szerezni; minden intézmény fölött, a mely bár mily módon korlátozza az egyéni szabadságot kimondták a halálos ítéletet. Eltörölték a céhrendszert, a helyett, hogy azt korszerűen átalakították volna, teljes iparszabadságot adtak; a földbirtok eddigi kötöttségét szintén megszüntették és hogy még erkölcsi törvényt se gátolja a szabadságot, az uzsora törvényt is eltörölték.

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCAJA.

De!

— Angolból. —

Nos, Albert barátom, még mindig nem hordod a karikagyűrűt ujjadon? Ie, a ki mindenkor oly lelkesülten beszélt a házasság intézményéről? Vagy talán megváltozott azóta a nézeted?

— Nem, György, még mindig házastulandó ifjú vagyok és megteszek mindent, a mi e szakmába vág. Házi báloknak és társas összejöveteleknek állandó látogatója vagyok, nem csinálok rossz vicceket az anyósokra, évenként legalább kétszáz forintot költök csokrokra és nem nevetek illetlenül, ha házasságról van szó.

— És mindennek dacára még nem jutottál célhoz? Hisz évenként elegendő millió eladó leányok nőnek fel Európában. Csak rá kellene magadat szánni.

— Hja, rászánni! Hisz itt rejlik a bibi. Hogy keletkeznek a szerencsétlen házasságok? Többnyire a gyors elszánás által. Két lény, a kiket egy táncmulatságon, fürdőhelyen, turfon vagy a jégpályán mutattak be egymásnak, alig beszélnek egymással kétszer-háromszor és már is eljegyzik magukat. És még mielőtt megismerik egymást, már is kész a kelengye, megrendelik a lakodalmat és az oltár előtt mondják el a vallomást, a mely őket örökre lekötö. Azután kerülnek csak napfényre a kölcsönös hibák. A mi engem illet én óvatos ember vagyok, pontosan megfontolok és megvizsgálók mindent, mielőtt örökre lekötém magam. Én a dolgot rendszeresen tüzöm.

Nézd azt a kis marokin-kötésű könyvet, melynek fölirata „De.“ E könyvben a könyvek csinos leányainak egy-egy lapjuk van. Az egyik oldalon jegyzem föl az erényeket, a másikon az összes hibákat, a melyek tüleimhez jutnak. Az első leány a kintél a „de“-oldal három évig tisztán marad, föltéve, hogy ő is beleegeznek, Eberdt doktorom lesz. Ezt a könyvet pedig már öt év óta vezetem.

— És mindaddig nem följöttél meg föl olyanalmas tökélyt?

— Nem. De azért nem adom föl a reményt, hanem nyugodtan, szorgalmasan keresek tovább.

— En nem ismerem ugyan azokat az erényeket, a melyeket te megkövetelsz, de mégis azt hiszem, hogy van a vidéken néhány kiváló leány. Példának okaért Hageman Berta.

— Hageman Berta? Oh persze, hogy itt van! Várj csak egy kicsit, itt; tizenhatodik oldal. Csinos alak, kifejezésteljes arc, kék szemek, fogai épek, szeretetreméltó modor, elegendő ész, de . . .

— De?

— De mégis lehetetlen. Itt áll, olvasd: egyetlen leány, anyja lé!

— No? és?

— Persze, kedves György, te azt nem érted. Egy még élő anyának egyetlen leányát nem szabad elvenni. A gyöngéd anya korán hajnalul késő estig mindig a nyakadon laktik, itt a férj csak a harmadik személy és nagyon alárendelt szerepet játszik.

— Ugy? persze hogy van valami a dologban, de mondd csak, hogy gondolkodol Gay Lisbettről? Annak legalább hat-hét nővére van.

— Igaz, de kevés a pénze. Itt áll a huszadik lapon. De én azért nem vagyok parthivadász. Am ha nőülök, nem akarok rosszabbul élni, mint most. Jelenleg csak elsőrangú vendég-

loben ekezem, szívesen iszom egy pohár pezsgők jó szivart szivok és paripát tartok. A második poharkat, paripát és az asszonyt szeszély ezerny, apróságait feleségem hozománya kell, hogy fedje. Ez csak mellányos követelés?

— Nos, bizonyos tekintetben igazad van. De hisz vannak városunkban vagyonos lányok is. Így például Mary Stal, a kinek egy fél milliója van allampapirokban.

— Mary Stal, huszonkettedik lap. Elegáns megjelenés, halvány arczm, szép fogak. Hiányzik ugyan egy szemlőga.

— Ez az egész kifogás?

— Nem. Itt áll, hibás ortografia. Ugy ír, mint husz év előtt írtak. Vagy nem járt iskolába, vagy nagyon regén jár. Mindket eset nagyon gyanus.

— No barátom, te nagyon válogató vagy. De mégis megpróbálok majd egy nevet említeni, a melyre nem igen tudsz egy „de“-t fölfedezni. Magda Fernan. Vajjon elkerülte-e ez a bájos terentes figyelmeket? Vagy az ő lapján is ott sötétlik a „de“?

— Epen nem kerülte el figyelmemet. Szép, fiatal, gazdag, művelt, szeretetreméltó, de . . .

— Nos?

— De almában hortog.

— Ugyan ne trefalj. Homan tudhatod azt te?

— Ezt az épen nem megvetendő részletet egy szobaleány közölte velem, a ki náluk szolgált. Már pedig én nem tudok elaludni, ha valaki mellettem hortog.

— Kedves barátom, te ily módon örökké hazas-jelölt maradsz.

— Nem nagy szerencsétlenség volna. Annyival inkább, mert pompásan érzem magam mellette. Irudám virágozik és kihenem nagyrésze

Mai lapunk 4 oldal.

Hiába emelte föl az egyház tiltakozó szavát s hangoztatta, hogy „iustitia est regnorum fundamentum” a népek a megkezdett forradalom útján tovább haladtak. Megvédolták még az egyházat, hogy kerékkötője a gazdasági haladásnak, mert tiltotta a kölcsön adott pénzért kamatot venni, a jövőre vonatkozó aggodalmait pedig lenézték, és metafizikai előítéleteknek mondták a melyeket a tények meg fognak cáfolni.

A fejlemények eleinte csakugyan a liberalizmusnak látszottak igazat adni. A gazdasági élet óriási lendületet vett. A hirtelen gazdagodás reménye kifejtette a gazdasági erőket, az ipar és kereskedelem hihetetlen módon fellendült, a szabadipar óriási centrumokat teremtett, a melyeknek jölte, és gazdsága vetekedett a régi Rómával. Érthető, hogy a zsidó liberalizmus diadalmában szűz s még gunyosabban rugdalta a régi „maradi” gazdasági rendszert.

De e fény nyomában csakhamar megjelent az árnyék is, a későbbi fejlemények mind inkább beigazolták a „metafizikai” aggodalmak jogosultságát. A kornak empirikus tapasztalati bizonyíték kellett, hát ez nem sokáig várattot magára. Smith Ádám számítása a gazdaságra nézve bevált ugyan, de a jöletet illetőleg elszámította magát, mert ez nem annyira a termelt javak mennyiségében, hanem inkább azok arányos elosztásában áll. Van most gazdaság, a minővel a régi pogány római rabszolga állam sem dicsekedhetett, de van tömeg-nyomor is, a minőre a keresztény középkorban nem találunk példát; mert míg a vagyon egyesek kezében összpontosul, addig a társadalom zöme, és gerince az iparos, és birtokos középosztály pusztul, sorvad.

Egy érdekes statisztika fekszik előttem, a mely a német nagy tüke gyarapodását tünteti föl. 1848. előtt Berlinnek alig volt 5 milliósa, de volt jómódu közép osztálya. Ma van 7 hatvanszoros, 12 harmincszoros, legalább 100 10—12-szeres milliósa. A párisi Rothschild 1875 körül halt meg, és potom egy milliárd frankot hagyott hátra; az egész Rothschild „dinasztának” körülbelül 5 milliárdcskaja van. Ha csak 5%-os

apósíjolt. Te rosszalólag rázod fejedet. Biztosíthatlak, hogy én is jobban szeretnék egy aranyos kis feleséget, mint ezt a nagy irodát. De majd megjön az is.

— Remélem, hogy lakodalmadra meghívsz?

— Természetes. Ha szerencsémert egyszer elértem, akkor aztán világáig is kürtölöm. A templomot fényesen kivilágítottam, távolról püspök-ronkom végzi a funkciót, féltucat koszorú-leány lesz a menetben és az asztalnál csak úgy ömlik majd a pezsgő.

— Bravó, ugy legyen, az étlap összeállításánál majd segítségére leszek. Én értem a módját.

— Szervusz, Albert, hol bujkálsz? Azt hiszem, hogy már négy hónapja mult, hogy utóljára láttalak. Hallottad, hogy mi hír kering felőled? Azt mondják, hogy megnősültél.

— Ez a hír, hál' Istennek, igaz.

— Mit, igaz? És te nem is értesítettél róla? Ugy látszik, hogy elfelejtetted ígéretedet?

— Bocsás meg, kedves Györgyöm, de az én esküvőm nagyon csendes volt, zaj és muzsikaszó nélkül. Csak a mátkapár, pap és két tanu volt jelen.

— Es még csak meg sem látogattál, hogy ezt a fontos lépésedet velem tudasd.

— Bizony már többször volt szándékom, de időm oly szűken van kimérve, hogy nem volt lehetséges.

— Még mindig a nagy iroda? De remélem, hogy most már nem apósíjolték, mint akkor?

— Nem, azok majd mind elmaradtak. Ezáltal klienturám, fájdalom, a minimumra csökkent.

— Remélem, hogy legalább apósodban találál oly klient, a ki kárpótolni bír?

jövédelmet számítunk — pedig a statisztikusok szerint ennél jóval nagyobb — akkor ez a vagyon minden 15-ik évben megkétszereződik; ezen számítás szerint 60 év múlva a Rothschildok évi jövédelme nagyobb lesz mint Ausztria Magyarország 40 millió lakosának egész jövédelme . . .

A cézarak hatalma a Rothschildokéhoz képest semmi, ma ők Európa imperatorai, az államok az ő adófizetőik. A „Valterland” Ausztriáról statisztikailag kimutatja, hogy, hogy az államadósság, mely nagyrészt a földbirtokra nehezedik, mert a föld jövédelméből törlesztik, sokkal nagyobb mint az összes földbirtoknak $\frac{1}{4}$ része: a birtokosok tehát nem mások, mint az államnak, közvetve pedig az állam hitelezőinek, a nagy tüke urainak adósai. Ugyanezt elmondhatjuk többé Európa többi államairól is.

Ide vezetett a liberális gazdasági rendszer. Az önálló kisipart tönkretette a szabadipar, meri nem bírta a versenyt, elvesztette önállóságát, és proletár bérmunkássá degradálódott. A birtokos középosztályt tönkre tette a nemzetközi vámpír, a liberalizmus dédelgetett kedvence a börze, és a közterhek. Még hagyján volna, ha a nagy államadó a nép hasznára fordították, ha vele az ipar, földművelés, tudomány, és művészeteken lendítenének. De erre csak nagyon kevés jut, mert az államjövédelm háromnegyed részét az államadósság és a militarizmus nyelik el. Ehhez járul az adórendszer igazságtalansága. A közterhek legnagyobb részét a kis ember viseli, míg azok, a kik a börzén munka nélkül milliókat zsebelnek el adómentességet élveznek. A liberális állam ugy látszik lelki furdalásból (!) nem fogadja el a börze pénzt — ugymond P. Weiss elmés íróniával — ugyan azon okokból, a miért a papi fejedelmek nem akarták visszafogadni Judás pénzt „mert törvény” volt. „Soziale Frage und soziale Ordnung” című nagyszabású munkájában érdekes áttekintést nyújt mint juttatja a liberális gazdálkodás egész Európában tönk szélére a birtokos középosztályt.

Olaszországban 7 év leforgása alatt (1873—1870) nem kevesebb mint 35,074 család vesz-

— Nem, épen nem. Feleségem apja régen meghalt, különben amugy sem lett volna igen sok penze a porlekedésre. Valahol a külvárosban élt mint szegény iparos. Nem barátom, szabad óráimat arra használom, hogy szaklapjaink számára írjak, mert ezek jól fizetnek. Este pedig tanítok, de nem tanítványokat, hanem az én édes, kis feleségemet.

— A feleségedet?

— Igen. A szegény nagyon szűk viszonyok közt nőtt fel és a mit az ifjúságában elmulasztott, azt most akarja pótolni. A leckeóra után a két asszony és én vacsorázni ülünk.

— A két asszony?

— Igen. Persze te nem tudod. Anyósom nálunk lakik. Feleségem egyetlen gyermek volt és minthogy nem akartak egymástól elválni, magunkhoz vettük. Vacsora után ismét dolgozom, ugy, hogy feleségem már gyakran hortyog, a mig én még dolgozom.

— A feleséged hortyog?

— Igen. Olyan szépen, melodikusán, hogy szinte gyönyöröt hallani.

— Igazán örvendek, hogy boldog vagy. De mond csak, mi lett abból a szép, zöld marokín-kötésű könyvből? Azt hiszem, a cinclapján az állott, hogy „De!”

— Hm, nevetek, ha reá gondolok. Hogy mit tettem vele? A lakodalom napján a feleségemnek ajándékoztam. Föltételek, hibák, lári-lári. Te mosolyogsz? Nos, fogadni mernék, hogyha egyszer te is egy ilyen pár titkoszerű, édes, kék szemet találsz, mint a minő az én feleségemnek van, fogadni mernék, hogy te is ugy járnál, mint én.

tette el birtokát. A fiscus két év leforgása alatt 13,258 kis birtokot árverezett el *adó-hátralék* miatt. Franciaországban 56,000 parasztbirtok pusztult el. Bajorországban az elárverezett parasztbirtok száma 1863-ban 9178, s ez a szám azóta folyton emelkedik . . . Legsomorúbb viszonyok szerinte Ausztriában vannak a hol 1875—1870-ig 37,471 paraszt birtok esett kényszerárverés alá.

Magyarországról nem beszél pedig ez sem! Ausztria mögött, arról tanuskodnak azok a statisztikai szemelvények, a melyeket az „Alkotmány” napról-napra közzé tesz.

Az államnak büntára a kis ember tönkretetésében a börzén kívül az uszora. A liberális államok a „laissez faire” elvéhez hűen elhöztek az uszoratörvényeket: ez tehát kilepett a ghetótól s mint pénz, föld, gabona, bértüzora megkezdte hódító hadjáratát, nyomában pusztult a jölet.

UJDONSÁGOK.

— **Feltámadás.** Van már vagy husz esztendeje, a mióta Fejérvárnak ily szomorú feltámadási ünnepe nem volt. Az ég beborult, hullatta könnyeit s visító szél száguldott az utcákon keresztül. A feltámadási körmenetet, a korhízi kápolna körmenetét kivéve, mind a templomokban tartották. Persze zsufolásig megtelt valamennyi. Különösen a felsővárosi, a ciszterci templomban és a székesegyházban volt óriási, szinte életveszélyes a tolongás. Ha valaha, ugy a huszvi ünnep alkalmával lesz nyilvánvalóvá Fejérvár városának katolikus volta. A diadalmas igazság hívei lelkük egész áhitatával vetek részt a lélekemelő ünnepségeken, hogy leikuk legszemből érzelmeiről vallást tegyenek. A székesegyházban vasárnap dr. Varosy Gyula megyéspüspök tartott híveikhez felkelt meggyőző szent beszédet, mely után pápai áldásban, illetőleg teljes buscuban részesítette azokat, kik áhittal végeztek a szent gyónást és magukhoz vetek az Ur testét. Az ünnepélyes nagymisét fényes segédlettel szintén a megyés püspök celebrálta.

Örömmel jegyezzük itt meg, hogy a feltámadási ünnepélyen ugy a honvéd, valamint a közostadseregbeli tisztok ugyszolva teljes számmal vett részt. Tehat ha a tótemplomot kivéve nem volt is katonai díszország felsőbb parancs folytán, a katonaság kivette az ünnepségből részét a szive óhaja szerint.

— **Közigazgatási biz. ülés a megyénél.** Fejérvármegye közigazgatási bizottsága ma d. e. 10 órakor tartotta rendes havi ülést *Fiáth* Pál báró főispán elnöklété mellett. A közigazgatás menetéről tett általános jelentés után *Kecskesy* Gyula biz. tag a szocialdemokraták tiltakásainak megállítását célozva egy indítványt terjeszt a bizottság elé. Nem vonja kétségbe a szocializmus jogosultságát, mert hisz minden embernek is úgy a kisembereknek is joguk van sorsuk, helyzetük javítása felett gondolkozni, tanácskozni s véleményüket szabadon nyilvánítani. Közudomasu dolgo, hogy a szocialis mozgalom megyénkben is nap nap után szelesebb hullámot ver, oly durva modorban azonban, hogy velük szemben most már az államnak, a kormányknak kell határozottabb eszközöket alkalmazni. Hogy eddig hazánkban az e fajta szocializmus a jelenlegihez hasonló durva formában gyökeret nem verhetett, annak oka ősi alkotmányunk demokratikus szellemében keresendő; a jelenlegi mozgalom fundamentumát pedig a felekezeti igazgatásban, gazdasági válságunkban és ama körülményben találja meg, hogy a hivatali állások sok esetben oly egyénekkel töltenek be, hogy főleg az első fokú igazságszolgáltatás közegével szemben a nép nem viselheti a kellő bizalommal. Szerinte ez a szocialis mozgalom csak addig jogosult, a meddig kenyérkér-

dés; hogy ez el ne fajuljon, arról a törvényhozás gondoskodik. Ma már támadják nyílt tanácskozásain a vallást, a hazát, az alkotmányt s épen ezért indítványozza, hogy a közig. bizottság a gyűlékezési jog sűrűs szabályozása érdekében írjon fel a kormányhoz s tekintettel a szocialdemokraták által hirdett elvek veszélyességére, hasson oda a kormány, hogy a törvényhozás a magyar alkotmányos szellemmel összhangzásban levő s a baj orvoslását célzó törvényről sűrűsen gondoskodik. A bizottság az indítványt helyesléssel fogadta.

Feltűnést, sőt valóságos felháborodást keltett a kereskedelemügyi miniszternek egy leírata, mely válaszul szolgál a bizottságnak egy korábbi felterjesztésére. Dr. Pajzs Gyula biz. tag a múlt év augusztusi ülésén a forgalmi hivatalok fuvardíjszámítására körül felmerült s gyakran ismétlődő szabálytalanságra mutatott rá s példák illusztrálta, hogy ez a közönségre nevére megnyírt hátrányos. Mivel pedig a forgalmi hivatalok s így maga az állam a szabálytalanságok reparálását hivatalból nem, illetve nagyon is felületesen eszközli, a bizottság utján kérte erre a körülményre felhívni a kereskedelemügyi miniszter figyelmét. A most érkezett válaszában elismerte ugyan a miniszter, hogy a fuvardíjszabás bizonytalansága miatt szinte alig lehetőségek a baj gyökeres orvoslása, mégis a felszólaló biz. tag állításait egyszerűen egyrészt valótlannak, másrészt pedig téves információk alapulnak nyilvánítja. Dr. Pajzs Gyula biz. tag a saját álláspontjának igazolását csak a bizottság előtt ohajítja, hisz hozzá van már szokva, hogy az állampolgárt nyúzzák, de mégis szomorú dolog, hogy ez a gyakorlat állapot nálunk fentarthatja magát. Elmondja, hogy évenként 1000—1500 k. fuvardíjtellet reklamáll vissza az államtól, de ez csak 50%-a annak, a mit az állam tőle illetéktelenül elrabol. Az állam ugyanis kiszolgáltatja a polgárokat egyes magán reklámoló irodák üzérkedésének. Van ugyanis olyan iroda, mely 50% haszon fejében óriási apparátussal tisztán fuvardíj reklámálással foglalkozik. Tehát az állam több fuvardíjat számít s ha a magánfél jogorvoslatot, visszavétést keres, ezt a reklámoló iroda közvetítése mellett teheti eredményesen. Nagyon is közérdekű ez a dolog, mert hisz 100 ember közül, jó ha egy tudja a fuvardíjszabást s így 100 ember ki van annak téve, hogy az állam illetéktelenül szed tőle bizonyos díjakat. *Fürst* József a bizottság repulációja érdekében tartja szükségesnek, hogy a leírata ne mely halgatás legyen a válasz. Adassék ki a leírát dr. Pajzs Gyula biz. tagnak, tegyen indítványt s ezt konkrét esetekkel támogassa. Helyesléssel fogadtatott.

A pénzügyigazgatóság jelentése követte a fenti leírat tárgyalását. Merzich Lajos pénzügyigazgató-helyettes előadja, hogy az 1903. évre megindított adókievetés folyamatban van. Az I. II. és IV. oszt. keresetadó, valamint a házasodó kivételű befizetés. A tőkekamatadó, általános jövődelmi pótdadó, III. oszt. keresetadó kivételű, valamint a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek üzleti adójának kivételű munkálat alatt áll. A hadmentességi díj-vallomások beadására vonatkozó hirdetmény kibocsátatott. A március hó végéig esedékes mindenemű kincstári követelések összege a múlt évi hátralékkal együtt 1.403.721 k. 12 f., ebből március hó végéig befizetett 826.153 k. 33 f. Ideiglenes házasodómentesség 29 esetben, adófizetési halasztás 37 esetben adatott.

Dr. Varga Zsigmond vármegyei főorvos jelentése szerint a közegészségügy még mindig kedvezőtlen, bár némi javulás konstatalható. Különösen a hevenyfertőző bajok nem akarnak szűnni, noha a közegészségügyi szolgálat ellen kifogást tenni nem lehet. Dr. Pajzs Gyula a közegészségügyi törvények szigorú betartásával véli a baj orvoslását. Dr. Varga főorvos azonban erre válaszában azt mondja, hogy a közegészségügyi törvény jó ugyan, de gyakran nem alkalmazható. Így pl. hevenyfertőző betegségnél az elkülönítés a lakásvizonyok miatt nem vehető keresztül, de a közgazdasági tisztviselők annyira el vannak terhelve, hogy az ellenőrzést hathatósan nem gyakorolhatják. Különben is a törvényre már nagyon is ráér a revízió.

Az állampépítészeti hivatal jelentése kapcsán az utvonalak mentén levő erdők ritkítása s az

uttesten levő fasorok szabályozása keltett hosszabb eszmecsere. Ennek a keresztültelét a főszozababirák a legnagyobb dologjőre tüzték ki. Többek hozzájárulása után a bizottság utasította az alispánt, hogy a főszozababirák utján intézkedjen a határidőnek december hó 31-éig leendő kiterjesztése iránt.

A többi szakreferensek jelentései tudomásul vétettek s az ülés d. u. 1 órakor véget ért.

Eszküvő. *Hink* Miksa cs. és kir. tüzérszázados ma d. e. fel 11 órakor esküdtött Grök hárséget a székesegyházban dr. Károlyfi Nándor helybeli ügyvéd szép műveltségű, kedves leányának, *Mariskának*. Násznapok voltak *Erdős* Gyula ny. városi tanácsos és dr. Lauschmann Gyula kórházi főorvos.

Pádai szent Antal szobra a felső városi plebania templomba. Régi bő vágyuk teljesült a felső városi plebania híveinek hűsvet vasárnapján. Énnapon adotta meg ugyanis *Tamás* Vilmos esperes-plebanos a felső városi plebania templomban felállított, gyönyörű kivitelű Pádai szent Antal szobrot, melyet a felső városi Elő-roszfizet társulat emelt *Fister* János, *Fister* József és *Zsigmond* György elkészítésére és buzdítására a többi even keresztüli felszaporodott évdíjából 700 korona költséggel. Az izléses kiállítás alapozott *Kabos* Ferenc helybeli kőfaragó készítette. *Tamás* Vilmos esperes-plebanos hűsvet vasárnapján d. e. 11 órakor a nagy mise után adotta meg a szép kivitelű szobrot, mely után szívesen szóló beszédet mondott ki a szent. Antal-kultusz műhelyet és alkalmat s Isten áldását kérte mindazoktól, akik a szobor felállítását anyagi és erkölcsi támogatásukkal előmozdították.

Eljegyzés. Barcs József szepes-olaszi lakos eljegyezte *Gánti* Lajos helybeli lakos, köztisztvisletben álló vendéggló szep és kedves leányát, *Mariskát*. Ulten áldása legyen a szeretet frigyén.

Új fürdő Szekesfejevárott. Tessék megnyugodva lenni, csak *terrről* van szó. A tervekről pedig Fejérvárról csak beszélni és disputálni szokás, a megvalósítás a fehér hollók köze tartozik. Régi óhaja már varusunk lakosságának, hogy egy, az igényeknek megfelelő, tisztességes gőzfürdő építetnek a mostani drága, régi, elhanyagolt helyett. Ennek a nagy óhajnak megfelelőleg szárnyra kelt egy új ter hirt, mely szerint egy elegáns, modern, olcsó gőzfürdő épülne a mostani proviant-ház helyére. A költségeket a három pénzintézet, a kereskedelmi bank, a városi és megyei Takarékpénztárak szolgáltatták, s ezek — hirt szerint — össze is disputáltak már rajta, hogy melyik adhasson többet. Hiába! Ilyen a mai pénzgazdag világ. Csak ne járnának olyan eros szelek mostanában. Felünk, hogy az első szárolom összedönti az egész kártyavárat.

Új ügyvéd. Dr. Krausz Emil ügyvéd, a fiatal gárda egyik rokonszenves és tehetséges tagja, a ki dr. Csöppenszky Mihály ügyvédnél volt hosszabb ideig gyakorlaton, városunkban telepedett le s a nádor-utcai Hübner-házban nyitott irodát.

A szerelemfűtés bűnöse. Gazdag Pál selyem-utcai lakos, vasuti napszámos családai életének boldogságát szerencsétlenség tette tönkre. Mikor megnősült, két kis mostoha gyermeknek lett az atya s azóta meg öt gyermekkel áldotta meg az Ur házasságukat. Gazdag azonban nem crezte magát boldognak. Megroggott benne a balóit, hogy felesége nem öt szereti, hanem mással hli világát. Ez a tudat buskomorra, majd iszákossá tette a szerencsétlen embert s gyakran zavarta meg a házi békét zajos veszekedés, sőt meg verekedés is. Tegnap is így történt. Gazdag már délelőtt többet ivott a kelleténél s alig lépte át a ház küszöbét, a feleségére rohant, agyba-főbe vágta, fojtogatta s halállal fenyegette. A szegény asszony rimázkodott, könyörgött, végre segélyért kiáltott. Epen a ház előtt beszélgetett Palkovics György és ifj. Mohácsi Ferenc, a kik a segélykiáltásra a szobába siettek s kiszabadították az asszonyt férje öldöklő karjai közül. Reé főkapitány tudomást szerezvén az esetről, Gazdagot ideiglenesen őrizet alá vette s a továbbibairak nézve megtette jelentését a kir. ügyészségnek. Gazdag Pál védőjéül dr. Csöppenszky Mihály ügyvédet nevezte meg.

Előtt párbajozók. Ma délelőtt tárgyalta a helybeli kir. törvényszék azt a párbajügyet, melyekneknek szereplő Fényes László volt helybeli hírlapíró és Szaxlehner Andor budapesti lakos, a másik esetben szintén Fényes László és Kégl József honvédfőhadnagy. A törvényszék együtt tárgyalta a két ügyet s a bizonyítási eljárás befejeztével Fényest 3 havi, Szaxlehner pedig 8 napi államfogházra ítélte. Mindketten felebeztek.

A mentőkocsi munkája. Pintér Ferenc 21 éves, szárazrejt lakos, bádagos segédén már hetek óta mutatkoztak a hevenyfelebb jelenségei. Dr. Arókay Antal ker. orvos f. hó 12-én annyira előrehaladottnak találta a beteg állapotát, hogy — a közveszélyes rohamot megelőzendő — őrizet alá vételét tartotta szükségesnek. Reé István főkapitány azonnal intézkedett s a betegét a Szent György kórházba szállította, a hol azonban kijelentették, hogy a 18 betegre szánt helyen jelenleg 30 elmebetegét ápolnak s így ott el nem helyezhetik. A rendőrség tehát kénytelen volt Pintér is a városházán levő rendőri zárkában elhelyezni s ott gyógykezelteni. Belátjuk azt, hogy a rendőrség eme kényszerhelyzetében mást nem tehet, mint a mit tett. Amde annyi szomorú eset szolgálhatott már intő példaul, hogy valóban itt az ideje a komoly intézkedésnek. Igaz, hogy az elmebetegek gyógykezelése a legelementársabb államérdeket képezi, de legalább addig, míg az állam gondjaiba nem veszi e betegeket, bármilyen intézkedni kell. A városházán nincs arvaló hely és ápoló személyzet sincs, mert hisz rendőrségünk amugy is nagyon csekély létszámával erre nem használható fel. Legalább két alkalmas szobáról s a szükséghez mérten alkalmazandó betegápolóról kell gondoskodni.

Bitang szórakozás. Az éjjel a Széchényi-utcai Matusek-féle vendéglő előtt levő villanyos vilámpa üveggyójtát összetörték s Zetykó vendéglős ablakát beverték. A rendőrség már a tetesek nyomában van.

A spenőtigetből. „Mindén órádnak leszakaszad virágát” — mondja a költő s a t. spenőtlap, úgy is mint költő, úgy is mint nem költő nem szalaszt el egyetlen alkalmat sem, hogy olvasóinak a spenőtvirágaru-*üzletéből* egy-egy ne felejtessel ne kedveskedjék. Legközelebb ezeket írja: . . .

Egy létai halála a Szent-György kórházban. Ma reggel a helybeli közkórházban elhalt egy Jókai Dénes nevű komáromi illetőségű, református, 33 éves asztalos. Az illeto a nagy Jókai Mór rokonának vallotta magát; bárha közeli alyahabban nem igen lehetett vele, mivel az elhaltak atya Jókai Zsigmond, anyja Tóth Etel volt, míg Jókai Mór anyja József, anyja pedig Falay Mária volt.

No lám! milyen jó, hogy ezt is tudjuk már. Tehát közeli rokonok csak azok lehetnek, a kiknek egy papjuk és egy mamájuk van. Unokatestvérek már pl. nem is lehetnek közeli rokonok. És aztán milyen csókolni való naivitás, a melylyel a kis harnis ezt a drága kis hirt életalja. Nem hiába tanultuk meg tőle, hogy *Besztercebánya* Erdélyben van, hogy a madjai hóst *Peachovich*-nak hívták, Tökölén sokákok laknak s a bileki törökök mecsetjében olvasnak a magyar bakáknak misét. Milyen jó, ha valaki dr. és kertesze a spenőtigeteknek.

A rendőrség figyelmé! Nem elég, hogy városunk aggjai, szegényei egy egészségtelen, düledező épület alatt remegnek az életükért, most már kivülről is fenyeget őket a veszedelem. Az ifjuság, masok, iskolások, suhancok legutóbb abban találják gyönyörűségüket, hogy esténként ostromot intéznek az aggintézet ellen. Ki kavicssal, ki tégladarabbal, ki — ha van hozzá ereje — feltéglákkal bombázza a mult jók maradványait. Egyesek azt állítják, hogy ki akarják próbálni, igaz-e a polgármester állítása, hogy az a régi viskó nem dől össze? Az érdekeltek nekünk is bemutatnak egy hatalmas kódarabot, a mivel legalább két öreget agyon lehetne dobni. Igaz ugyan, hogy még senkit agyon nem dobtak, az ócska viskót sem döntötték össze, de mi mégis kérjük a rendőrséget, hogy jó volna, ha egy kissé szénéznenek ugy estelele, hogy az ifjuság ostroma nem tesz-e valami nagyobb kárt a jó öregekben. Mert hogy ők megtudják védelmezni magukat, az aligha történik meg, mert a böles atyai gondoskodás magukra hagyta őket s a gondnok és személyzet lakását egy kilométernyire helyezte el tőlük.

— **A szocialisták gyűlése.** Az ország két részén gyűléseket tagnap a szocialisták. Budapesten az orthodoxok, Nagy-Szalontán (Bihar megye) a neologok. Azoknak Weltner *Jakab* a vezérük, ezek Mezősi (magyarul „metszősi”, mert az apja sakter (metsző) volt) Vilmos. Budapesten 270-en jöttek össze 52 szervezettől és 165 faluból (ez ugyan nem sok). A budapestiek bevalótták, hogy 73.000 koronát vasaltak be a munkásoktól, ebből lapjakra adtak 40.000 koronát (hej! ha minden lap ilyen bús szubvencióból fizethetné a munkafársait!) agitációra 12.000 koronánál többet. Hogy a többi hová lett? hallgatnak róla a lapok. Weltner *Jakab* indítványára 88 szóval 70 ellen kimondták, hogy a ki ezáltal szocialista akar lenni, köteles adót fizetni a Jakaboknak. (Miből is mulathatnának szegények?!). Este Bokányi ur tiszteletére fáklyás zenét rendeztek a Budapesti Hirlap szerint 1500 fáklyát égettek el. (No már csakugyan nagy lehet a nyomoruság Magyarországon, mikor a proletároknak, a kiszípolozott, agyonzsarolt munkásoknak csak ezeröttszáz fáklyára kerül (ára legalább 5000 forint) hát még a pezsgős vacsora!)

— **A rendőrkapitány ur figyelmébe.** Panaszos levelet kaptunk, melyet — tartalmának valódiságáról meggyőződve — a főkapitány szives figyelmébe ajánlunk s némi hibajavítással egész terjedelmében közlünk:

„Tek. Szerkesztőség! Vasárnap este a Kuntler-féle vendéglőben valami mulatság volt. A mulatság folyamán borított állapotban megjelent a vendéglőben Csáder Antal palotai-utcai lakos, cipésziparos, de mert a rendőr látta ittas állapotát, nem akarta bebocsájtani, hogy a rendezvényt így elkerülje. Mikor azonban Csáder kijelentette, hogy a felesége és két leánya a vendéglőben van, bebocsájtást nyert s csak akkor távollattatott el, mikor a jelenvolt vendégeket szidalmazta s botrányos magaviseletet tanusított. Egy késsel is hadonázott, azt azonban elvették tőle. Mikor a rendőr eltávolította a kocsimábról, a rendőrt is szidalmazta s különféle gúnynevekkel illette, sőt azzal fenyegetődzött, hogy a rendőrnek szőrmőrcé-utcai ablakait beveri. A szidalmak hallatára a rendőr utána ment egy darabig, Csáder azonban ekkor elmenekült. Hogy ezután mi történt, azt csak azért írom meg, mert Csáder Antalnál három városi gondozott van s így közérdekről van szó. Mikor ugyanis az asszony és a leánya a mulatságból haza mentek, Csáder rájuk támadt s a nagy leány három kisebb gyermekkel — köztük a két városi gondozott is — az ablakon át menekültek úgy hajnal 3 óra tájban s egyik ismerősüknél kerestek s találtak is halálós ijedelmeiben menedéket. Hogy Csáder Antal cipész mit tesz a családjá köreiben, hogy az ily fajta eset hányszor ismétlődik, ahhoz semmi közöm, de hogy ily helyen városi gondozott helyeztessék el, az talán egy kissé mégis megszivlelendő. Azok a kis árvaik ugyanis nélkülözik a szülői szeretetet, de hogy ily eseteknek is tanu legyenek, ettől őket megóvni a hatóság van hivatva. Az ijedségtől örökös betegséget kaphatnak, ezért tartottam szükségesnek, hogy az eseteket tudomására hozzam a szerkesztőségnek. Tisztelettel *Egy polgár.*”

A levél után csak annyit jegyzünk meg, hogy értesülésünk szerint a jelzett helyen elhelyezett gyermekek igen jó gondozásban részesülnek, ennek dacára a szerencsétlen apa ilyen cselekedetei bizony indokolták teszik a hatóság fokozottabb figyelmét. Sajnálatra méltó család s az apa is, hogy természetének nem tud parancsolni. Vajha jelen soraink okulásul szolgálnának!

— **Hulla a fán.** A méntelep mögötti gyeses terület szomorú látványosságnak volt színhelye husvét vasárnap reggelén vagyis f. hó 12-én. A szél ugyanis egy fán lógó hullát hímált a hűvös reggelen, a feltámadás nagy ünnepe. A hatóság részéről dr. Aróky Antal ker. orvos és Sulyok János ügyeletes rendőrbiztos úgy 6 óra tájban megjelentek a helyszínen s konstataáltak a beállott halált. Az öngyilkosnál egy levelet találtak, melyben végzetes tettének okát nyomorút hozta fel. A levél azonban személyazonosságára felvilágosítást nem nyújt s az öngyilkos kiletét megállapítani nem sikerült. Rubázta arra enged következtetni, hogy az illető a munkásosztályhoz tartozik. A hullát a rendőrség agnoszkálás végett a városi hullaházban vitette s lefényképeztette. Az öngyilkosság megállapított.

— **A Rothschildok vagyona.** Egy bécsi újság kimutatást közöl báró Rothschild Albert vagyona-ról. A bécsi Rothschild-ház tavalyi mérlege e közlés szerint 11.116.594.672 korona 12 fillér tiszta vagyonnal zárult, vagyis több mint tízezer-ezermillió koronát tesz ki Rothschild vagyona. Ha négyszázalékos kamatozását vesszük e nagy summának, akkor 440 millió korona a bécsi cég fejének évi jövedelme. Egy napra 1.200.000 koronát; egy órára 50.000 korona, percenként 833 korona és másodpercenként 13 korona báró Rothschild Albert jövedelme. A vagyon részletes kimutatása ez: A bankháznak 63.400.000 forint - 124.264.000 korona (árfolyamérték) májusi jövedéka van, 132 millió korona négy százalékos aranyjárdéka, 128 millió korona osztrák koronajárdéka, 122 millió négy százalékos magyar aranyjárdéka 22 millió Erzsébet-vasúti kötvénye, 121 millió négyszázalékos koronajárdéka, 70 millió februári járdéka, 290 millió korona ezüstjárdéka. Ezenkívül 28.500 darab Eszaki vasútrészvénye és 120.000 darab hitelrészvénye van Rothschildnak. A francia értékpapírok 2374 millió koronával szerepelnek a mérlegben s az ingatlank értéke 165 millió koronát tesz. A többi vagyon pedig különféle iparvállalati részvényből áll. A párisi Rothschild-cég ugyanilyen gazdag, a frankfurtinak csak negyedrészt ennyi vagyona van, a londoninak pedig két millárd koronája.

— **Betűró kocsis.** Folyó hó 10-én reggelre Szauerampft Lázárné Úsz-utca 26. sz. alatti lakos zárt kamráját feltörték s onnan néhány pár cipőt, egy nadrágot és mellényt elvittek. — Ugyanekkor Schiller Adolf ottani lakos kamrája is feltörve tárlatott, a honnan 3 pár cipő, 1 kosár tojás és két vesaló hiányzott. A rendőrségnél jelentést tettek a károsultak, a nyomozás megindult s a tettes csakhamar kézrekerült. Janka Pál 23 éves, balatonfőkajári illetőségű, helynelküli kocsis a betűró, a ki azonban a terhelő bizonyítékok dacára is tagadja tettét. A rendőrség folytatja a nyomozást, a mennyiben a körülmények arra vallanak, hogy a kocsis nem egyedül követte el a betűrőt.

— **Humor. Veszedelemes foglalat. Biró (a végrehajtóhoz):** „Teremtő Atyám, mi lette őt?” — *Végrehajtó* (rettentően fődagadt arccal): „Le-foglaltam egy — méhkast.” — *Vendéglőben. Vendég:* „A mint látszik, önnek ez a bor nem ízlik? Valószínűleg a palack nem volt legmennyesen bedugaszolva.” *Vendég:* Legmentesen talán igen, de nem vízmentesen.”

— **Jó tanács.** Mindazoknak, kik pázsitot akarnak létesíteni, ajánljuk, hogy szerezzék be Mauthner Ödön csász. és kir. udvari magkeskedéséből Budapesten a „Sétatéri” vagy a „Margitszigeti” fűmagkeveréket. — Ezeket már 29 éve szállítja Mauthner Budapest és a Margitsziget oly bámulatra méltó és gyönyörű sétaterei részére.

989. Tk. 1903. szám.

Árverési hirdetményi kivonat.

A székesfejvári kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a székesfejvári egyházmegyei kegyes alapítványok pénztára végrehajthatóknak ifjú Radies Györgyné szül. Mészáros Erzsébet végrehajtható szervenő elleni 800 korona tőketörlesztés és járulékaí iránti végrehajtható ügyében a székesfejvári kir. törvényszék területén levő Székesfejvár szab. kir. város határában fekvő a székesfejvári 1194. számú tkvi betétben A. I. 1. 2. sorszámú 5099. 5100. hrszámú ingatlan 473 koronában, a + 3. sorszám 7171. hrsz. ingatlan 1715 koronában, a + 6. sorszámú 11987. hrsz. ingatlan 113 koronában és végül a + 7. sorszámú 12761. hrszámú ingatlan 611 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1903. május hó 1-ő napjának délelőtti 9 órákor a kir. tsvszék földszint 53. ajtó alatt levő árverező szobájában meg-

tartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlank becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881 évi LX. t. c. 42 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kikiáltott kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Székesfejvárott, 1903. évi február hó 4-ik napján. A kir. tsvszék telekkönyvi hatósága.

Sárkány.

kir. tsvszék bíró.

Alulírott ezennel becses figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek, helyben (Székesfejvárott) Zöldfa-utca 19. sz. a. — a mai kor kívánalmának megfelelően berendezett

KÓFARAGÓ

üzletemet

és sirkőraktáramat

hol elvállalok ugyanis minden e szakmába vágó kő- és kőfaragó munkákat mindennemű **Márvány, Granit, Syenit és Labrador** stb. sirmélek készítését, úgy természetesen kővekből készített mindennemű sirmé utifeszületeket a legszebb kivitelben.

Elvállalok továbbá sirmégyéjű kővek készítését mindennemű kőből. Készíték mindennemű márványkőből **keresztelő medencét és Urasztalat** — márvány asztal-lapokat és mosdókat Carrarai- és különféle márványból; úgyszintén elfogadok régi sirmékek átalakítását és javítását.

Munkámért mindenkor szavatolok, melyet a legcsinosabb és legszebb kivitelben készítek a legújutányosabb árak mellett.

Videki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközlök.

Számos partfogását kérve kiváló tisztelettel

Rákos Ferenc,
kő- és kőfaragó.

• Szőlőlugast ültessünk •

minden ház mellett és ház kertjeinkben.

Érte azonban nem minden szőlőfaj alkalmas. (Hár mind ki-zer-termező ő: mer-1 gyöb-berze ha megnöm, ormeit sem hoz, ezért sokan nem értek el a mélyt ed-ig. Hol lugsanak

alkalm s a okai 0-ettek, azok 0-ven el-átját: h-rukat az egész sző-berén idejen a legújutányosabb munkatársi és más éden szőlőket.

A szőlő hárszékben mindennél megterem s nemesen oly más, melynek fa a mellett a legkezebb gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítésnek stb. a legremekb-ű díszre anélkül hogy legközelebb helyet is et ogalna az egyébbre használható rétekből Ez a legáltalánosabb gyűjtemény, mert minden éven terem.

A fajok ismeretlenségére vo. alkózó szíves énynyomatú katalógus hárszék ingyen és bérmentve küldünk meg, aki címét egy leveleslapon tudatja.

Érteletti cím: szőlőfajta-ügylet Nagy-Károly, t. p. Székelyháza.

Nyomatott az Egyházmegyei könyvnyomdában, Székesfejvárott.